

ÇİFTÇİ MALLARININ HACZEDİLMEZLİğİ

Av. Tolgay İLTER

25/05/2020

GİRİŞ

Dünya ve ülkemiz konjonktüründe ekonomide yaşanan dalgalanmaların olumsuz seyrettiği bu günlerde haczedilmezlik konusuna değinilmesi gereklidir. Haczedilmezlik kavramı, genel olarak İcra Ve İflas Kanununun 82. Md ve Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun 70. Md düzenlenmiştir. Bunun dışında özel kanunlarla getirilen emredici hükümler de bulunmakta olup konumuz dışında olması nedeniyle buna yer verilmeyecektir.

İİK 82. maddesinde haczedilmezlik konusu örnekleyici olarak tasnif edilmiş olup konumuz ile ilgili hükümler aşağıdadır.

İİK 82/4 md ile Borçlu çiftçi ise kendisinin ve ailesinin geçimi için zaruri olan arazi ve çift hayvanları ve nakil vasıtaları ve diğer eklenti ve ziraat aletleri; değilse, sanat ve mesleki için lüzumlu olan alât ve edavat ve kitapları ve arabacı, kayıkçı, hamal gibi küçük nakliye erbabının geçimlerini temin eden nakil vasıtalarının

İİK 82/5 md ile Borçlu ve ailesinin idareleri için lüzumlu ise borçlunun tercih edeceği bir süt veren mandası veya ineği veyahut üç keçi veya koyunu ve bunların üç aylık yem ve yataklıklarının;

İİK 82/6 md ile Borçlunun ve ailesinin iki aylık yiyecek ve yakacakları ve borçlu çiftçi ise gelecek mahsul için lâzım olan tohumluğunun,

İİK 82/7 md ile Borçlu bağ, bahçe veya meyve veya sebze yetiştiricisi ise kendisinin ve ailesinin geçimi için zaruri olan bağ bahçe ve bu sanat için lüzumlu bulunan alet ve edevatının,

Geçimi hayvan yetiştirmeye münhasır olan borçlunun kendisi ve ailesinin maişetleri için zaruri olan miktarı ve bu hayvanların üç aylık yem ve yataklıklarının haczedilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda yazılanlardan da açıkça anlaşılacağı üzere bu konu çok geniş alana sirayet etmekte olup önemine binaen şimdilik İİK 82/4 md de düzenlenen çiftçi ile ilgili kısımlara değinilecektir.

TANIMLAR

1) ÇİFTÇİ

Çiftçi, sözlük anlamı itibariyle, geçimini toprağı ekerek sağlayan kimse, Rençber olarak ifade edilmektedir. Yine mevzuatta buna yakın tanımlar yapılmış olmakla birlikte konumuzu dağıtmamak adına bu konuda Yargıtay'ın görüşleri doğrultusunda ilerleyeceğim.

Yargıtay'ın kararları genel olarak incelendiğinde, bu madde kapsamında değerlendirilecek kişilerin asıl uğraşısının çiftçilik olması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla toprağını doğrudan yada kiraya vermek, ortaklık vb. suretle işleyenler çiftçi kavramı içinde değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu

konuda açılan davalarda bilirkişi marifetiyle keşif yapılmakta, davacının asıl uğraşısının çiftçilik olup olmadığı konusunda araştırma yapılmaktadır.

Uygulamadaki önemine binaen, çiftçiliğin dönemsel yapıyor olması, boş kalan zamanlarda ek iş yapılması, bu doğrultuda gelir elde edilmesi kişinin çiftçi olarak değerlendirilmesine engel olmaz. Örneğin, asıl uğraşısı çiftçilik olan kişinin aynı zamanda bekçilik, şoförlük vb. yan işlerde çalışması, yan gelir elde etmesi halinde işbu davayı açmasına engel teşkil etmeyecektir.

Yargıtay,

* *Gündelik yevmiyeli işlerde çalışarak geçimlerini sağlayan borçlunun;*

* *Emekli olup ayrıca terzilik yapan borçlunun asıl uğraşısının çiftçilik olup olmadığının araştırılması*

* *Yurtdışından emekli maaşı alan borçlunun, hayvancılık yaptığı, devletten damızlık ve anaç sığır,süt destekleme paraları, süt parası aldığı anlaşılmıştır. Bu borçlunun tek geçim kaynağının çiftçilik olmadığı kabul edilmiş dolayısıyla tarım arazisi ve traktörü nedeniyle haczedilmezlik iddiasında bulunamayacağı hususlarında kararlar vermiştir.*

2) BAKMAKLA YÜKÜMLÜ OLUNAN AİLE

Aile, sözlük anlamı itibariye, evlilik ve kan bağına dayanan, karı,koca,çocuklar ve kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birliktir.

Yargıtay kararları incelendiğinde aile kapsamının, borçlunun bakmakla yükümlü olduğu kişilerle sınırlı olduğu, aile kavramının geniş nitelendirildiği anlaşılmaktadır. Hatta aynı çatı altında oturma kıstası dahi aranmamaktadır.

Borçlunun nafaka yükümlülüğü olan kişiler bu kapsama girer denebilir. TMK 364.md. nafaka yükümlüğünü net biçimde açıklamış olup bu madde gereğince Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür.

KORUMA KAPSAMI

Asıl uğraşı çiftçilik olan kişilerin kendisi ve ailesinin geçimi için zaruri, ziraat için kullanılan ve lüzumlu olan taşınmazlar, vasıtalar, aletler ve hayvanlar bu madde kapsamında değerlendirilecektir. Önemine binaen bu konu arazi ve menkul mallar başlığı altında incelenecektir.

1) ARAZİ

Borçlu ve bakmakla yükümlü olduğu ailesi için zorunlu olan tarım alanları haczedilmezlik kapsamındadır. Ne kadar büyük olursa olsun boş ve kullanılmayan taşınmaz hakkında haczedilmezlik iddiasında bulunulmayacaktır.

Bu kapsama girecek arazinin belirlenmesi için mahkeme huzurunda bilirkişi vasıtasıyla keşif yapılmaktadır.

Mahkeme, haczedilmezlik şikayetine konu davada;

- a) Taşınmazın ziraat arazisi olup olmadığını;*
- b) Ziraat arazisi ise yıllık ne kadar gelir getireceğini,*
- c) Borçlunun ve bakmakla yükümlü olduğu ailesinin bir yıllık geliri için ihtiyaç duyduğu tutarı;*
- d) Gelirin borçlu ve bakmakla yükümlü olduğu ailenin gelirini karşılayıp karşılamadığını,*
- e) Gelirini ihtiyaçtan fazla olması ihtimalinde borçlunun geçimi için ihtiyacı olan tarım arazisini ne kadar satın alabileceğini belirleyerek tarlanın satılmasından arta kalan bedelin borçluya ödenmek üzere satılmasına karar verecektir.*

Taşınmazın hisseli olması, borçlunun hissedar olduğu taşınmazla ilgili haczedilmezlik iddiasında bulunmasına engel değildir.

Yargıtay, yukarıda belirlenen kıstaslara sıkı sıkıya bağlı kalınmasına dikkat etmekte aksi halde kararları bozmaktadır. Örneğin, mahkeme dava konusu taşınmazların kayda değer şekilde çok olması nedeniyle sermaye ağırlığının üstün olduğunu bu nedenle haczedilmezlik şikayetini reddetmişken, Yargıtay, yukarıda belirtilen detaylı araştırmayı yapmak üzere kararı bozmuştur.

2) MENKUL MALLAR

Buna göre saban, çapa, pulluk, tırmık, kürek, yemlik, sulama ekipmanları, traktör vb menkul mallar, varsa hayvanlar bu kapsamdadır. Önemine binaen örnekleyici olarak kayıt edilen bu kalemlerin çiftçinin geçiminin sağlanması için elzem olduğunun bilirkişi vasıtasıyla açıkça, tartışmaya mahal vermeksizin anlaşılması gereklidir.

Günümüz koşullarında tarım alanlarında traktör yoğun olarak kullanılmaktadır. Yargıtay daha önceki kararlarında traktör ile ilgili haczedilmezlik davasının reddedilmesi şekilde kararlar veriyorken son kararlar, gelinen koşullar dikkate alınarak somut olayın özelliğine göre değerlendirilmektedir.

Yargıtay son karalarında traktörün haczedilmezliği konusunda,

- a) Borçlunun ve bakmakla yükümlü olduğu ailesinin ihtiyaçlarına göre, haciz anındaki sosyal durumu;*
- b) Borçlunun mesleğini devam ettirebilmesi için bu mesleği icra ettiği arazinin miktar ve arazi üzerinde yetiştirilebilen ürünlerde dikkate alınarak borçlunun faaliyetlerini sürdürebilmesi için traktöre ihtiyacı olup olmadığı araştırılarak,*

- c) İhtiyacı varsa, şikayete konu traktörün kıymeti ile borçlunun haline münasip traktörü temin etmesi için gerekli bedelin tespit edilmesine;
- d) Haczedilen traktörün kıymeti belirlenen bedelden fazla ise satılmasına;
- e) Satış bedelinden yukarıda nitelikleri belirlenen traktör için gerekli olan miktar borçluya bırakılmasına, kalanı alacaklıya ödenmesine karar verecek şekilde değerlendirme yapmaktadır.

Yine borçlunun büyük ölçekte tarım arazisine sahip olması çok sayıda traktöre sahip olmasını gerektirmediği gibi, çok vasıflı ve birden fazla traktöre sahip olması da maddenin amacına aykırı olduğu konusunda kararlar bulunmaktadır.

Yukarda bahsedilen kıstaslar dikkate alınarak,

*Sermaye değeri yüksek,

* Niteliği itibariyle büyük arazilerde kullanılan tarım makinalarının haczedilmezlik kapsamı dışında olduğunun da açıkça ifade edilmesi gereklidir.

SÜRE

Mahcuzun haczedilmeyeceği kanun hükmü ile emredici olarak belirlenmişse, haczedilmezlik yasağı kamu düzenine ilişkin olması halinde dava, herhangi bir süreye tabi olmaksızın açılabilir. Kamu düzenine aykırı işlem den bahsedebilmek için kişilerin ya da kamunun yararını korumak amacıyla yapılması emredilen işlemlerin hiç yapılmaması ya da bu nedenle konulmuş emredici hükümlerinin çiğnenmiş olması gereklidir.

Bunun dışında haczedilmezlik şikayeti haczin öğrenildiği tarihten itibaren 7(yedi) gün içinde yapılabilecektir. Haczin öğrenilmesinde borçlunun beyan ettiği tarih dikkate alınmakta olup aksinin yazılı delil ile ispat edilmesi gereklidir.

Yargıtay, haczin yapıldığının borçluya usulüne uygun tebligat ile bildirilip bildirilmediğine, icra dosyasında bu konuda herhangi bir başvurusu olup olmadığına, dosyada haczi öğrendiğine dair herhangi bir belge olup olmadığına bakarak süre konusunu değerlendirmeye almaktadır.

UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Bir malın haczedilmezlik sıfatı icra memuru tarafından takdir edilir. Borçlunun bütün mallarının haczedilebileceği genel kural; haczedilmeyecek mallar ise istisnadır. İcra memuru haczedilmezlik durumunun istisna olması nedeniyle bu yöndeki değerlendirmeleri dar yorumla yapacaktır. Aksi, icra mahkemesi nezdinde açılacak dava ile ortaya çıkacaktır.

Borçlu, haczedilmezlik iddiasına konu malları borçlanarak almış ve borçları ödememişse işbu borç nedeniyle malların haczi mümkündür. Örneğin tarla satın alınmış ve borç ödenmemişse tarlayı satan şahsın tarla satışından

doğan alacağını tahsil etmek için yapacağı haczi işleme karşı haczedilmezlik şikayetinin ileri sürülmesi mümkün değildir.

Borçlu haczedilemeyecek malların haczine izin vermişse haczedilmezlik şikayetini ileri sürmesi mümkün değildir. Haczi işleme izin açık yada kapalı olabilir.

Borçlunun, icra dairesine gelerek taşınmaz mallarının haczini istemesi; yapılan hacze muvafakat ettiği bildirmesi açık izne örnektir. Borçluya, hacze diyeceğini bildirmesi için gönderilen 103 Davetiyesine cevap vermemesi; taşınmazın kıymet takdiri tebliğ edilmesine rağmen haczedilmezlik ile talepte bulunmaması kapalı izne örnektir.

Taşınmaz yada menkul malın satın alınması, kullanılması, işletilmesi için ipotek ve rehin tesis edilmiş olması halinde haczedilmezlik iddiası ileri sürülebilecektir. Genel olarak bu kapsam dışında ipotek yada rehin tesis edilmesi halinde haczedilmezlik hakkından vazgeçtiği kabul edilmektedir. Örneğin, tarlaya ticaretle işigal eden şahsın borcunun teminatı için ipotek tesis edilmişse işbu tarla için haczedilmez iddiasından feragat ettiği varsayılır. Aynı tarlaya, tarım kredisi nedeniyle doğacak borçlar için ipotek tesis edilmişse haczedilmezlik iddiasını ileri sürebilecektir. Zira, tarım kredisi nedeniyle alınan borç, zirai faaliyetlerin gelişmesini sağlamaktadır.

Son olarak haczedilmezlik iddiasının şahsa sıkı surette bağlı haklardan olduğunun bildirilmesi gereklidir. Dolayısıyla haczedilmezlik ile ilgili dava açıldıktan sonra davacı borçlunun vefat etmesi halinde mirasçılarının işbu davayı takip edemeyeceklerdir.

İİK 82/4 md gereğince haczedilmezlik konusunu genel hatlarıyla ele almaya çalıştım. Bunun dışındaki konulara elimden geldiğince yer vermeye çalışacağım.

Bu vesileyle başta çiftçilerimiz olmak üzere herkesin bayramını kutluyor esenlikler diliyorum.

Av. Tolgay İLTER